

Slika 12
Kurilnica s kotlom
na pelete za
daljinsko ogrevanje
nizkoenergijskih
stavb v ozadju

Enotedensko mednarodno izmenjavo sta organizirali Vitra Cerknica in ARCH Comrie, glavino denarja je zagotovil EU program Leonardo da Vinci, ki ga v Sloveniji vodi nacionalna agencija CMEPIUS. V duhu „ena slika pove več, kot 1000 besed“ je zasnovan tudi ta sprehod skozi Findhorn. Več fotografij in manj teksta. Tako si bo vsakdo ustvaril svojo podobo o naselju, ki je v vseh pogledih popolnoma drugačno.

Ogrevanje stavb

Ogrevanje stavb gotovo ni prva prioriteta prebivalcem. Razlog je v milejši klimi, ki gre pozimi redko pod 0 °C in splošno manjši zahtevnosti, saj jim je 16 – 18 °C kar primerna bivalna temperatura. Ta se v majhnem stanovanju hitro doseže, zato je ogrevanje relativno poceni. Navdušila pa nas

Slika 13
Jeklenke so od ceste
oddaljene 2 m, vidne,
brez zaščite, brez
skrivanja...

je velika uporaba zimskih vrtov s katerimi lovijo zimsko sonce za gretje prostorov ter gojenje zelenjave in okrasnih rastlin. Glede na pregovorno škotsko deževje, je presenetljiva pogosta uporaba sprejemnikov sončne energije za ogrevanje sanitarne vode.

Ogrevanje je individualno, le nove nizkoenergijske hiše se ogrevajo daljinsko. Kurilnica je v leseni stavbi, vrata in okna so iz PVC (slika 12). Zamislimo si sedaj razlike med Škotsko in Slovenijo. Pri nas v tako elitni četrti nihče nebi niti pomislil na PVC in les, inšpekcije bi se gotovo obregnila tudi ob “protipožarnost” kurilnice. Ko primerjamo požarno preventivo (zakone) med Škotsko in Slovenijo, ne smemo pozabiti, da ima celotna Anglija verjetno najbolj restriktivno protipožarno zakonodajo. Pragmatičnost (nekomplciranje) pri rešitvah je vidno na vsakem koraku. Grajene stavbe in avtomobilske prikolice imajo plinske jeklenke z UNP prislone ob zunanje stene, brez vsake dodatne zaščite (slika 13).

Tudi v Findhornu imajo elitno četrt z elitnimi hišami (slika 14). Eno smo obiskali, vodil nas je lastnik in arhitekt. Vse so nizkoenergijske, imajo skupno kotlovnico na pelete. Dimniki na strehah so namenjeni kaminom, ki so tako močno zasidrani v škotske gene, da se mu ne odpovedo. Kot "gušt" je uporaben kadarkoli za ogrevanje le v prehodnih obdobjih. Med ogrevno sezono praviloma mirujejo, saj bi se hiša s talnim gretjem in dobro toplotno izolacijo hitro pregrela.

Kamen in zelenje

Gradnja kamnitih suhozidov je na Škotskem razvita v popolnosti, kot pri nas na Krasu ali v mediteranskih državah. V Viktorijanskem obdobju,

ko je bila Anglija na vrhuncu gospodarske moči, so bile vse hiše kamnite. Kot razpoznavno značilnost Škotske lahko opredelimo tudi zelene strehe. Kombinacijo obeh tradicij najdemo v nebivalnih objektih Findhorna. Avtohtoni materiali, kot je kamen, resje, trava (slika 15), mokra klima ter tradicija, znanje in odprtost družbe do novosti so osnove (predpogoj), na katerih je lahko zrasel Findhorn. Kot poznamo v Sloveniji „repnico“ imajo tudi v Findhornu nekaj naravnih hladilnikov (slika 16).

Slika 15
Duhovni center

Slika 14
Elitne hiše na elitni
lokaciji so v fazi
vseljevanja

Slika 16
S kamnom zidana in zemljo
zasuta „klet“ je idealen
naravni hladilnik, brez
stroškov energije

Slika 17
V steni je steklo, skozi katerega se vidi, da je grajena iz slame

Slika 18
Notranjost ene od slamnatih hiš. Leseno ogrodje ustvarja „domačijsko našarjenost“

Gradnja s slamo

Nekaj stavb v Findhornu je grajenih iz slame. Tudi tu se vidi, da Škoti niso puristi. Stene so res slamnate, a osnova je betonska ali kamnita. To jim zaradi toplotnega mostu na stiku „temelja“ in stene zagotavlja notranjo plesen, a to ne smatrajo kot problem. Mene osebno je - kljub odprtim vratom - zmotil že vonj. Za razliko od Slovencev, kjer je plesen velik bivalni problem večine hiš, so Škoti do plesni indferentni. Graham je le skomignil z rameni, ko sem ga opozoril nanjo. Na strehi slamnate hiše (slika 17) je brez pomisleka ponovno uporabljena pločevina, na enem delu pa prozorna kritina, ki zagotavlja stanovalcem naravno svetlobo. Osnovna (statična) konstrukcija slamnate hiše je lesena, običajno sestavni del stanovanja in opreme, kot vidimo na sliki 18. ■